

Актуальність застосування гомеопатії як холистичного методу в діяльності лікаря загальної практики – сімейної медицини

Л.П. Гуцол¹, О.П. Мощич²

¹Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

²Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

Сімейному лікареві належить провідна роль у збереженні здоров'я населення. Для того щоб лікар загальної практики–сімейної медицини був компетентним, працюючи на найважливішій ділянці системи охорони здоров'я, він повинен опанувати такі методи, які дозволяють лікувати на рівні цілісного організму, адже більшість пацієнтів звертаються до нього з поліморбідною патологією. У статті розглянуто можливості і переваги такого холистичного (цілісного) методу лікування, як гомеопатія. Обговорюється доцільність застосування цього методу у діяльності лікаря загальної практики–сімейної медицини.

Ключові слова: лікар загальної практики–сімейної медицини, холистичний підхід, гомеопатія.

На сьогодні медицина має надзвичайно багато вагомих досягнень в діагностиці та лікуванні, однак рівень захворюваності та смертності населення залишається досить високим. Тому питання здоров'я та організації охорони здоров'я у сучасному світі є надзвичайно актуальними, що відображено у низці стратегічних та програмних документів міжнародного і національного рівнів [7, 8].

III тисячоліття принесло ряд викликів системі охорони здоров'я – найбільш значущій соціогуманітарній сфері, яка відповідає за реалізацію державної політики щодо збереження здоров'я людини. Ці обставини зумовили необхідність кардинального реформування системи охорони здоров'я [7, 8].

В останні роки в Україні, як і в інших країнах світу, йде активна робота щодо розроблення оптимальної моделі системи охорони здоров'я, яка відповідала б вимогам часу та можливостям держави і забезпечила б населення якісною і доступною медичною допомогою.

Одне із ключових завдань реформи системи охорони здоров'я в Україні полягає у вирішенні проблеми підвищення ефективності роботи лікаря загальної практики–сімейної медицини [6]. Роль сімейного лікаря в досягненні стратегічної мети реформування системи охорони здоров'я – доступності та якості медичної допомоги – переоцінити важко: саме від кваліфікації сімейного лікаря, його знань і вміння вибрати оптимальний підхід у лікуванні залежить і доля вагітної та дитини, і здоров'я людини працездатного віку, і якість життя людини похилого та старечого віку.

Тим паче що перед сучасною сімейною медициною постає низка викликів. Проблема номер один – лікування пацієнтів із хронічною патологією, яке потребує тривалого курсу медикаментозної терапії, що нерідко призводить до алергійних реакцій, токсичних побічних ефектів, нерідко вкрай тяжких. Вихід із цієї скрутної ситуації якраз і може підказати шлях інтеграції нетрадиційних методів, зокрема гомеопатії, у практику сімейного лікаря. Найважливіша перевага методу гомеопатії – використання малих доз природ-

них субстанцій [1–3, 5]. Гомеопатичні ліки, виготовлені шляхом багатократного розведення сировини, не є токсичними, не викликають алергійних реакцій навіть при тривалому застосуванні [3].

Основою доктрини гомеопатії є цілісний (холистичний) підхід до організму людини [3, 5, 9]. І саме це, на наш погляд, у першу чергу забезпечує методу гомеопатії перспективне місце у сучасній оптимальній моделі системи охорони здоров'я, зокрема у системі загальної практики. Адже щоденна лікувально-профілактична робота лікаря в рамках сімейної медицини вимагає від нього цілісного підходу до організму пацієнта, оскільки переважна більшість його пацієнтів страждають на поліморбідну патологію.

Водночас нова концепція ВООЗ щодо якості системи охорони здоров'я має на меті перехід від моделі, орієнтованої на хворобу, до холистичного (цілісного) підходу до проблем пацієнта [8]. Ця модель передбачає заходи, спрямовані на модернізацію організації обслуговування, фінансування, технічних характеристик, клінічного навчання, безпеки пацієнтів, показників якості медичної допомоги.

На нашу думку, саме цілісний (холистичний) підхід до організму здорової і хворої людини і визначає місце гомеопатії в практиці сімейного лікаря: вдумливий лікар прагне боротися не проти абстрактної хвороби, а за здоров'я конкретного пацієнта, за його здорову сім'ю.

У рамках холистичного підходу спеціаліст із загальної практики–сімейної медицини повинен враховувати у своїй діяльності вплив різних соціодемографічних чинників, таких, як соціоекономічний статус, психосоціальні фактори, які детермінують стан здоров'я пацієнта і його родини [6, 11].

Призначений за принципами гомеопатичної доктрини гомеопатичний лікарський засіб сприяє відновленню, поліпшенню функції одразу декількох систем організму пацієнта [3, 5, 11]. Таким чином, лікар, який володіє методом гомеопатії, має в своєму арсеналі гомеопатичні ліки, що позбавлені побічних ефектів і водночас спрацьовують системно, на рівні цілісного організму – наприклад, призначення одного препарату (в гомеопатії їх називають «поліхрести») дає можливість лікувати одразу декілька проблем пацієнта [3].

Практикуючи гомеопатію як метод холистичної, психосоматичної медицини, лікар – як на етапі діагностики, так і на етапі лікування – розглядає пацієнта як єдине ціле, як єдність душі та тіла [3, 5, 9].

Візьмо для прикладу такий аспект. Сьогодні психологи, як і понад сто років тому, вважають, що переважна кількість хронічних захворювань розвивається внаслідок психологічного стресу – гострого чи хронічного. Кожна емоційна травма закарбовується та зберігається у підсвідомості плода, дитини, дорослої людини, а згодом спричиняє

розвиток, іноді дуже тяжких, психічних чи соматичних захворювань (цукрового діабету, тиреотоксикозу, алергійних захворювань, ревматоїдного артриту, гіпертонічної хвороби, неспецифічного виразкового коліту, виразки шлунка тощо) [3, 5]. Більше того, встановлено, що в кожній жінки, прооперованої з приводу раку молочної залози, в анамнезі також була гостра чи хронічна емоційна травма [3].

Відомо, що найтяжчим стресом для людини є смерть близької людини, зрада або відчуття того, що її не люблять. Саме такі стреси нерідко стають тригером розвитку різноманітної, нерідко вкрай тяжкої психосоматичної патології [3].

Кожен сімейний лікар неодноразово спостерігає такі драматичні події у своїй практиці. Як він може запобігти розвитку у пацієнтів таких небезпечних наслідків стресу? Призначати щоденне вживання седативних засобів чи транквілізаторів нераціонально, позаяк людина повинна активно працювати, розв'язувати важливі для неї життєві ситуації. Гомеопатичні лікарські засоби є надійним захистом від небезпечних наслідків стресових ситуацій. Вони відновлюють нормальне функціонування нервової системи і водночас не справляють небажаних побічних дій (у тому числі і не спричиняють сонливості) [3, 5, 9, 11].

Природа дала дієві засоби від кожного виду психоемоційної травми, тому сімейний лікар, який володіє методом гомеопатії, зможе запобігти розвитку багатьох серйозних захворювань, а також більш ефективно лікувати хронічну патологію [3, 5, 9, 11].

Метою гомеопатичної терапії є відновлення здоров'я людини за рахунок мобілізації її власних механізмів компенсації, адаптації [3, 9].

Гомеопатичні ліки високих сотенних розведень працюють на енергетичному рівні. Саме енергетичне виснаження клітини та організму в цілому, на думку сучасних учених, призводить до зриву нормального функціонування захисних сил, що зумовлює розвиток хронічних захворювань [3, 5, 9]. Завдяки своїй унікальній спроможності підтримати енергетику організму, його «життєву силу», гомеопатія може відіграти значну роль у лікуванні хронічної патології.

Нерідко в практиці лікаря трапляються випадки, коли, незважаючи на численні лабораторні та інструментальні дослідження, навіть висококваліфікованим фахівцям не вдається встановити діагноз. На тему «Важкий діагноз» написано низку монографій. Такі хворі змушені роками «шукати» свій діагноз у різних кабінетах та клініках. Немає діагнозу – немає лікування, а захворювання прогресує, стан хворого погіршується. Часом настає передчасна інвалідизація.

Гомеопатія і в цих випадках може стати надійним помічником сімейного лікаря, позаяк класична гомеопатична методологія дає змогу призначити лікування таким хворим за сукупністю психологічних та соматичних симптомів [3,5]. При цьому, як свідчить 200-річний досвід науки, створеної видатним німецьким ученим Самуелем Ганеманном, гомеопатичні ліки, підібрані за законом подоби, справляють глибокий патогенетичний вплив.

Маємо подібні приклади і у власній практиці.

Випадок із практики Л.П. Гуцол. Жінку 54 років із ацетонемічним синдромом нез'ясованого генезу протягом низки років обстежували гастроентерологи, ендокринологи, психіатри, невропатологи, інші спеціалісти. Неодноразове симптоматичне стаціонарне лікування давало лише короточасний ефект. Останні роки пацієнтка не працювала, не могла ходити по квартирі. Уже за кілька тижнів гомеопатичного лікування стан пацієнтки почав поліпшуватися: зник ацетонемічний синдром, а також низка інших проблем. Протягом 5 років після гомеопатичного лікування жінка практично здорова.

Досвід багатьох вітчизняних і зарубіжних лікарів, які застосовують метод гомеопатії у своїй практиці, доводить, що опанування гомеопатією допомагає надавати ефективну допомогу багатьом хворим із так званим «важким діагнозом» [3, 5, 10]. У такій ситуації виграє і пацієнт, і лікар: хворий не витрачає часу і коштів на численні (іноді роками!) обстеження, а сімейний лікар отримує кредит довіри, який працює і на його власний авторитет, і на авторитет медицини взагалі.

Є ще одна категорія пацієнтів сімейного лікаря – пацієнти з патологією, яку вважають, з позиції традиційної медицини, невиліковною або такою, що потребує винятково оперативного лікування. Досвід лікарів, які володіють класичною гомеопатією, свідчить, що хоча вона і не є панацеєю (зрештою, як і будь-який метод), однак часто гомеопатія дає шанс уникнути операції (наприклад, у ряді випадків мастопатії, зоба), а також значно поліпшити якість життя пацієнтів у разі тяжких, а іноді і невиліковних хвороб [3, 5, 9, 10]. І такі «дива», знову ж таки, можуть стати реальністю в практиці сімейного лікаря, якщо він буде володіти методом класичної гомеопатії.

Важливу роль гомеопатія може відіграти також як метод, спроможний значно поліпшити якість профілактики та реабілітації в рамках сімейної медицини [3, 5, 9].

Таким чином, на нашу думку, інтеграція гомеопатії в систему практичної охорони здоров'я – вимога часу. Це підтверджено програмними документами ВООЗ, Міжнародної медичної гомеопатичної ліги, Європейського комітету з гомеопатії [2, 3] і нарешті – низкою урядових рішень у нашій країні, де зазначено, що час протистояння між традиційною і нетрадиційною медициною минув. Інтеграція нетрадиційних методів лікування, зокрема гомеопатії, в практику вітчизняної охорони здоров'я, безумовно, сприятиме поліпшенню якості життя населення нашої країни, зниженню рівня захворюваності та передчасної інвалідизації, покращанню генофонду нації [4].

Актуальность применения гомеопатии как холистического метода в деятельности врача общей практики – семейной медицины **Л.П. Гуцол, А.П. Мошчич**

Семейному врачу принадлежит ключевая роль в охране здоровья населения. Для того чтобы врач общей практики – семейной медицины был компетентным, работая на самом главном участке здравоохранения, он должен владеть такими методами, которые позволяют лечить на уровне целостного организма, поскольку большинство пациентов обращаются к нему с полиморбидной патологией. В статье рассмотрены возможности и преимущества такого холистического (целостного) метода лечения, как гомеопатия. Обсуждается целесообразность применения этого метода в деятельности врача общей практики – семейной медицины.

Ключевые слова: врач общей практики – семейной медицины, холистический подход, гомеопатия.

The actuality of homoeopathy as a holistic method for the general practitioner – family doctor's practice

L.P. Hutsol, O.P. Moshchych

A family doctor plays a key role in the people health protection. To feel confidently on the main line of the Public Health System he should know such methods of treatment which allow him to work on the single whole organism level as far as the majority of his patients suffers from the complex pathology. The authors consider the possibilities and advantages of such a holistic method of treatment as homoeopathy. The expediency of its use in the work of general practitioner-family doctor is discussed.

Key words: a general practitioner-family doctor, holistic approach, homoeopathy.

Сведения об авторах

Гуцол Лариса Петровна – Винницкий национальный медицинский университет им. Н. Пирогова – 21018, г. Винница, ул. Пирогова, 56. E-mail: drhutsol@ukr.net.

Мошнич Александр Петрович – Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л. Шупика, 04112, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Всемирная Организация Здравоохранения. Вопросы безопасности в приготовлении гомеопатических средств // Украинский гомеопатический щорічник. – Одеса, 2010. – Т. 13. – С. 188–216.
2. Гарник Т.П. Современное развитие гомеопатии как метода комбинированной и альтернативной медицины / Гарник Т.П., Козыменко Т.Н., Киркилевская Л.Н. // Фітотерапія. Науково-практичний часопис. – К., 2008. – № 2. – С. 3–7.
3. Гуцол Л.П. Основы гомеопатії: навч. посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / Л. Гуцол. – Вінниця: Нова Книга, 2011. – 344 с.
4. Князевич В.М. Народна і нетрадиційна медицина України: сьогодні і майбутнє / Князевич В.М. // Тези Першого Національного Конгресу «Народна медицина в Україні». 18 вересня 2009 р. – К., 2009. – С. 3–4.
5. Корпачев В.В. Фундаментальные основы гомеопатической фармакотерапии / Корпачев В.В. – К.: Четверта хвиля, 2005. – 296 с.
6. Лисенко Г. Роль сімейного лікаря у збереженні здоров'я молоді / Г. Лисенко, Л. Матюха, О. Яценко // Сімейна медицина. – 2002. – № 1/2. – С. 121–123.
7. Москаленко В.Ф. Принципи побудови оптимальної системи охорони здоров'я: український контекст : монографія / Москаленко В.Ф. – К.: Книга-плюс, 2008. – 320 с.
8. Москаленко В.Ф. Реформування систем охорони здоров'я: сучасний погляд / Москаленко В.Ф. // Науково-практичний журнал «Східно-європейський журнал громадського здоров'я». [Електронний ресурс]. – 2008. – № 3. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Sjgz/2008_3/PH_N3_2008_9.pdf.
9. Мошнич О.П. Гомеопатія – ефективна система терапії, профілактики і адаптації / Мошнич О.П. // Нетрадиційні методи лікування (натуропатія) з позицій доказової медицини (матеріали Наукового симпозиуму з міжнародною участю. Київ, 16 березня 2013 року). – К., 2013. – С. 52–54.
10. Черных В.П. Гомеопатия XXI века. Проблемы, достижения и новые горизонты/ Черных В.П. // Материалы Международной научно-практической конференции «Современные вопросы гомеопатии». – Харьков, 2003. – С. 13–17.
11. Nicolai Ton. Homeopathy as a part of Integrative Medicine – Political developments / Nicolai Ton // The 64th Congress of Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis. – Warsaw (Poland) : Abstract Book, 2009 (26-30 Aug.). – P. 29.